

สรุปสถานการณ์โรคไข้หวัดนก

1. สถานการณ์ไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H7N9)

1.1 ขณะนี้ยังไม่มีรายงานผู้ป่วยในประเทศไทยและยังไม่พบการติดเชื้อในสัตว์ปีก

1.2 วันที่ 16 เมษายน 2556 องค์การอนามัยโลกรายงานตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2556 มีผู้ป่วยติดเชื้อในประเทศจีนจำนวน 63 ราย เสียชีวิต 14 ราย กระจายอยู่ใน 6 พื้นที่ ได้แก่ มณฑลอันฮุย เจียงซู เจ้อเจียง เทอหนาน เมืองเซียงไฮ้ และปักกิ่ง ผู้ป่วยมีอายุระหว่าง 4-87 ปี ส่วนใหญ่มีอาการติดเชื้อทางเดินหายใจรุนแรง

1.3 จากข้อมูลในขณะนี้ ยังไม่พบการติดเชื้อจากคนสู่คนจากการเฝ้าระวังในผู้สัมผัสใกล้ชิดของผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์ที่ดูแลผู้ป่วยยังไม่พบผู้ที่ติดเชื้อนี้ และยังไม่ทราบขอบเขตที่ชัดเจนของการแพร่ระบาดโรคในสัตว์ เชื้อนี้ตรวจพบในสัตว์ปีก ได้แก่ ไก่ เป็ด นกพิราบ และสิ่งแวดล้อมในตลาดค้าไก่ในเซียงไฮ้ เจียงซู อันฮุยและเจ้อเจียง และมีความเป็นไปได้ว่าในนกเลี้ยงหรือนกป่าอื่นๆ ตลอดจนสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ เช่น หมู อาจจะติดเชื้อนี้ได้ อย่างไรก็ตามเชื้อนี้ไม่ทำให้เกิดอาการรุนแรงในสัตว์ปีก นอกจากนี้พบว่าเชื้อตัวนี้มีศักยภาพในการติดต่อมาสู่คนได้มากกว่าเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์อื่น และมีความไวต่อยา oseltamivir และ zanamivir แต่ดื้อต่อยา amantadine และ rimantadine

2. สถานการณ์ไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1)

2.1 สถานการณ์ในประเทศไทย

- ในคน ตั้งแต่วันที่ 1 - 13 เมษายน 2556 มีรายงานผู้ป่วยในชายเฝ้าระวังไข้หวัดนก 1 ราย ที่จังหวัดนครนายก ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการไม่พบสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1)

- ในสัตว์ปีก ไม่มีรายงานสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ

2.2 สถานการณ์ในต่างประเทศ

- ในคน ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม - 13 เมษายน 2556 มีรายงานผู้ป่วยยืนยันไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) รายใหม่จากประเทศกัมพูชา 2 ราย เสียชีวิต 2 ราย เป็นผู้ป่วยเมือง Kampot

1 ราย และ kompong Cham จำนวน 1 ราย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีรายงานผู้ป่วยก่อนหน้านี้ ทั้ง 2 ราย มีประวัติสัมผัสสัตว์ปีกป่วยเชื้อไวรัสไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) พบแพร่ระบาดเป็นโรคประจำถิ่นในสัตว์ปีกในกัมพูชา ทำให้มีผู้ป่วยเกิดขึ้นประปราย และจากการเฝ้าระวังยังไม่พบการแพร่ระบาดจากคนสู่คน

- ในสัตว์ปีก ระหว่างวันที่ 1-13 เมษายน 2556 มีรายงานพบเชื้อในสัตว์ปีกที่ประเทศเนปาล

3. ความเสี่ยงการเกิดโรคไข้หวัดนก สายพันธุ์ A (H7N9) และ A (H5N1) ในประเทศไทย

3.1 ความเสี่ยงของการเกิดโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H7N9) จากข้อมูลในขณะนี้ยังไม่สามารถประเมินได้ เนื่องจากข้อมูลการแพร่ระบาดในสัตว์ปีก เช่น นกในธรรมชาติ และการแพร่ระบาดในคนยังไม่ชัดเจน แต่มีความเป็นไปได้ที่จะมีผู้ที่ติดเชื้อที่มีอาการน้อยหรือไม่มีอาการ เดินทางจากประเทศจีนไปในประเทศอื่นๆ

3.2 ความเสี่ยงของการเกิดโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) จากข้อมูลปัจจุบัน พบว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงที่จะเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกภายในประเทศ เนื่องจากมีรายงานพบการติดเชื้อไข้หวัดนกในคนและในสัตว์ปีกอย่างต่อเนื่องในประเทศเพื่อนบ้านข้างเคียง และในภูมิภาคใกล้เคียง

4. มาตรการในการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในคนและในสัตว์

4.1 ควรเร่งรัดการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในคนและในสัตว์ โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศพม่า กัมพูชา และจังหวัดท่องเที่ยว

การเฝ้าระวังในคน เน้นเฝ้าระวังในกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ป่วย/ผู้เสียชีวิตที่มีการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจรุนแรง (SARI: Severe Acute Respiratory Infection)
2. ผู้ที่เดินทางกลับจากพื้นที่ที่มีการระบาดและมีอาการของโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ
3. ผู้ป่วยปอดบวมที่พบเป็นกลุ่มก้อน (ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีความเกี่ยวข้องกันทางระบาดวิทยา)
4. บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขหรือเจ้าหน้าที่ทางห้องปฏิบัติการที่ป่วยเป็นปอดบวม

ดำเนินการสอบสวนโรคและเก็บตัวอย่างส่งตรวจเพื่อหาสาเหตุ และตรวจสอบว่ามีประวัติเสี่ยงหรือไม่ เช่น ประวัติสัมผัสสัตว์ปีกป่วยตายหรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ ที่ป่วยตาย อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีสัตว์ปีกป่วย/ตาย ประวัติเดินทางไปประเทศที่มีการระบาดของโรค หรือสัมผัสใกล้ชิด/ให้การดูแลผู้ป่วยปอดอักเสบรุนแรงหรือส่งรายงานสอบสวนโรค ตามระบบหรือแจ้งทันทีกรณีเป็นผู้ป่วยเสียชีวิตหรือมีอาการรุนแรง

การเฝ้าระวังในสัตว์ ควรขอความร่วมมือจาก อสม. และประสานงานปศุสัตว์จังหวัดและหน่วยงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในพื้นที่ เพื่อเฝ้าระวังการป่วยตายผิดปกติในสัตว์ปีกที่เลี้ยงและในธรรมชาติ ถ้าพบพื้นที่ที่มีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติควรดำเนินการคัดกรองผู้ป่วยที่มีอาการระบบทางเดินหายใจและเก็บตัวอย่างส่งตรวจ

4.2 แจ้งเตือนบุคลากรทางการแพทย์และสถานพยาบาล ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการรักษาพยาบาล รายละเอียดตามแนวทางวินิจฉัยและดูแลรักษาผู้ป่วยที่เข้าข่ายสงสัยใช้หวัดนก/ใช้หวัดใหญ่และแนวทางการป้องกันกรณีติดเชื้อในสถานพยาบาลตามแนวทางมาตรฐานของกรมการแพทย์

4.3 ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำสำหรับผู้เดินทางและประชาชนทั่วไปในเรื่องการป้องกันโรค

- ผู้ที่เดินทางไปต่างประเทศ ให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสัตว์ปีก รวมทั้งนกธรรมชาติ

- ถ้ามีอาการคล้ายโรคใช้หวัดใหญ่ เช่น มีไข้ ไอ ปวดเมื่อยตามร่างกาย และเคยสัมผัสสัตว์ปีกหรือผู้ป่วยปอดบวม ให้ไปพบแพทย์พร้อมแจ้งประวัติสัมผัสโรคและประวัติเดินทางไปต่างประเทศ

- หลีกเลี่ยงการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วยตายโดยตรง ในการสัมผัสควรสวมเครื่องป้องกัน ล้างมือให้สะอาดตามมาตรฐานการล้างมือและรับประทานอาหารที่ปรุงด้วยสัตว์ปีกที่สุก ตลอดจนการแจ้งเมื่อมีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติในพื้นที่ เพื่อเฝ้าระวังโรค

สถานการณ์ใช้หวัดนกสายพันธุ์ A (H7N9)

รายงานจากองค์การอนามัยโลก วันที่ 16 เมษายน 2556 มีรายงานผู้ติดเชื้อใช้หวัดนกสายพันธุ์ A (H7N9) ในประเทศจีน จำนวน 63 ราย เสียชีวิต 14 ราย (อัตราป่วยตายร้อยละ 22.22) ผู้ป่วยอายุระหว่าง 4 - 87 ปี (ค่ามัธยฐาน = 45 ปี) เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ 2.5 : 1 ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาการติดเชื้อทางเดินหายใจรุนแรง พบผู้ป่วยกระจายใน 6 พื้นที่ ซึ่งอยู่ทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศจีน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

สถานการณ์ใช้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1)

1.สถานการณ์ในประเทศ

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 13 เมษายน 2556 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคใช้หวัดใหญ่หรือปอดบวมที่อยู่ในข่ายเฝ้าระวังโรคใช้หวัดนกจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคเขตตรวจสอบและวิเคราะห์สถานการณ์ สรุปผลดังนี้

1. ผู้ป่วยเข้าข่ายเฝ้าระวังที่ได้รับรายงานสะสม จำนวน 8 ราย ตั้งแต่วันที่ 1 - 13 เมษายน 2556 มีรายงานผู้ป่วยในข่ายเฝ้าระวังจำนวน 1 ราย จากจังหวัดนครนายก

2. ตัดออกจากการเฝ้าระวังเนื่องจากไม่เข้านิยามหรือมีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากเชื้อสาเหตุอื่น 8 ราย

สรุป

ผู้ป่วยยืนยันโรคใช้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) ในปี พ.ศ. 2547 - 2555 จำนวน 25 ราย เสียชีวิต 17 ราย ดังนี้

• พ.ศ. 2547 พบผู้ป่วยยืนยันโรคใช้หวัดนก 17 ราย เสียชีวิต 12 ราย จากจังหวัดสุพรรณบุรี 3 ราย สุโขทัย กาญจนบุรี กำแพงเพชร จังหวัดละ 2 ราย อุตรดิตถ์ ชัยภูมิ ลพบุรี ปทุมธานี ขอนแก่น นครราชสีมา ปราจีนบุรี และเพชรบูรณ์จังหวัดละ 1 ราย

• พ.ศ. 2548 พบผู้ป่วยยืนยันโรคใช้หวัดนก 5 ราย เสียชีวิต 2 ราย จากจังหวัดกาญจนบุรี 2 ราย นครนายก นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร จังหวัดละ 1 ราย

• พ.ศ. 2549 พบผู้ป่วยยืนยันโรคใช้หวัดนก 3 ราย เสียชีวิตทั้งหมด จากจังหวัดหนองบัวลำภู พิจิตร และอุทัยธานี

• พ.ศ. 2550 ไม่พบผู้ป่วยยืนยันโรคใช้หวัดนกในประเทศไทย มีผู้ป่วยยืนยันจากประเทศลาวเข้ามารับการรักษาในประเทศไทย 1 ราย

• พ.ศ. 2551- 2555 ไม่พบผู้ป่วยยืนยันโรคใช้หวัดนกในประเทศไทย

2. สถานการณ์โรคในต่างประเทศ

• รายงานจากองค์การอนามัยโลก วันที่ 1 มกราคม - 12 มีนาคม 2556 มีรายงานผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อใช้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) 12 ราย เสียชีวิต 9 ราย ประเทศกัมพูชา 9 ราย เสียชีวิต 8 ราย จีน 2 ราย เสียชีวิต 2 ราย และอียิปต์ 1 ราย เสียชีวิต 1 ราย โดยระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ - 12 มีนาคม 2556 มีรายงานผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มในประเทศกัมพูชา 2 ราย รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2 และ 3

• สรุปรายงานขององค์การอนามัยโลก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2546 จนถึงวันที่ 12 มีนาคม 2556 มีผู้ป่วยยืนยันโรคใช้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) รวม 622 ราย เสียชีวิต 371 ราย ใน 15 ประเทศ

คือ อาเซอร์ไบจาน ป่วย 8 ราย เสียชีวิต 5 ราย บังกลาเทศ 6 ราย กัมพูชา ป่วย -30 ราย เสียชีวิต 27 ราย จีน ป่วย 45 ราย เสียชีวิต 30 ราย สาธารณรัฐจิบูตี ป่วย 1 ราย อียิปต์ ป่วย 170 ราย เสียชีวิต 61 ราย อินโดนีเซีย ป่วย 192 ราย เสียชีวิต 160 ราย อิรัก ป่วย 3 ราย เสียชีวิต 2 ราย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ป่วย 2 ราย เสียชีวิต 2 ราย พม่า 1 ราย ไนจีเรีย ป่วย 1 ราย เสียชีวิต 1 ราย ปากีสถาน ป่วย 3 ราย เสียชีวิต 1 ราย ไทย ป่วย 25 ราย เสียชีวิต 17 ราย ตุรกี ป่วย 12 ราย เสียชีวิต 4 ราย และเวียดนาม ป่วย 123 ราย เสียชีวิต 61 ราย รายละเอียดดังตารางที่ 4

3. สถานการณ์โรคในสัตว์ปีกภายในประเทศ

ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม - 13 เมษายน 2556 ไม่มีรายงาน สัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ ยังไม่มีรายงานพบเชื้อไข้หวัดนก H5 และ H5N1 รายละเอียดติดตามได้จาก website ของกรมปศุสัตว์ (www.dld.go.th)

4. สถานการณ์โรคในสัตว์ปีกต่างประเทศ

ตั้งแต่วันที่ 1 - 13 เมษายน 2556 มีรายงานพบเชื้อไข้หวัดนก H5 และ H5N1 ในสัตว์ปีกธรรมชาติและฟาร์มสัตว์ปีก ในประเทศ เนปาล รายละเอียดติดตามได้จาก website <http://www.oie.int/>

นियามการจำแนกประเภทผู้ป่วยไข้หวัดนกในประเทศไทย

(1 มิถุนายน 2549)

- ผู้ป่วยที่สงสัย (Suspected) ได้แก่ ผู้ที่
 - มีอาการหรืออาการแสดงต่อไปนี้: ไข้ (อุณหภูมิร่างกายมากกว่า 38 องศาเซลเซียส) ร่วมกับ อาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ ปวดกล้ามเนื้อ ไอ หายใจผิดปกติ (หอบ หายใจลำบาก) หรือ แพทย์สงสัยว่าเป็นปอดบวม หรือไข้หวัดใหญ่ *และ*
 - มีประวัติการสัมผัสโดยตรงกับสัตว์ปีกที่ป่วย/ตาย ใน ระยะ 7 วัน ก่อนเริ่มป่วย หรือมีการตายของสัตว์ปีกอย่างผิดปกติ

ในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในรอบ 14 วัน ก่อนเริ่มป่วย หรือดูแลใกล้ชิด ผู้ป่วยปอดอักเสบรายอื่นในช่วง 10 วันก่อนเริ่มป่วย *และ*

- ไม่มีตัวอย่างสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อการตรวจยืนยันหาเชื้อไข้หวัด

- ผู้ป่วยที่น่าจะเป็น (Probable case) ได้แก่ ผู้ป่วยที่สงสัย (Suspect) ตามนิยามข้างต้น และ

- มีอาการทางระบบหายใจล้มเหลว *หรือ* เสียชีวิต

- ผู้ป่วยยืนยัน (Confirmed case) ได้แก่ ผู้ป่วยที่สงสัย (Suspect) ตามนิยามข้างต้น แต่

- มีผลการตรวจสุดท้ายตามมาตรฐานทางห้องปฏิบัติการ พบเชื้อไข้หวัดใหญ่กลุ่ม A (H5) ซึ่งเป็นสายพันธุ์ของสัตว์ปีก โดยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- 1) วิธี RT-PCR ในสิ่งส่งตรวจตัวอย่างเดี่ยวแต่ต้องใช้ primer หรือ probe จำนวน 2 ชุด หรือ ตรวจจากสิ่งส่งตรวจ อย่างน้อย 2 ตัวอย่างที่เก็บจากผู้ป่วยที่ตำแหน่งแตกต่างกัน (เช่น throat swab กับ nasopharyngeal aspirate เป็นต้น) หรือ ตรวจจากสิ่งส่งตรวจอย่างน้อย 2 ตัวอย่างที่เก็บจากผู้ป่วยใน ช่วงเวลาที่แตกต่างกัน หรือ

- 2) เพาะเชื้อไวรัสได้ หรือ

- 3) วิธี Neutralization test โดยพบระดับภูมิคุ้มกัน จากเลือดในระยะพักฟื้นสูงขึ้น 4 เท่า จากระดับในระยะเฉียบพลัน

- ผู้ป่วยอยู่ระหว่างสอบสวน (Case under investigation) ได้แก่ผู้ป่วยที่

- ยังต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมทั้งทางคลินิก และ/หรือประวัติ การสัมผัสปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ และ/หรือผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ก่อนที่จะสามารถสรุปเพื่อจำแนกประเภทผู้ป่วยได้

- ผู้ป่วยตัดออกจากการสงสัย (Excluded case) ได้แก่ ผู้ป่วย ที่สอบสวนโรคพบว่าไม่เข้านิยามผู้ป่วยประเภทต่างๆ ข้างต้น

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ป่วยยืนยันไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H7N9) จากรายงานองค์การอนามัยโลก วันที่ 16 เมษายน 2556

สถานที่	เดือน			รวม	
	ก.พ	มี.ค.	เม.ย.	ผู้ป่วย	ผู้เสียชีวิต
อันฮุย		2	1	3	1
เจียงซู		10	7	17	2
เซียงไฮ้	2	9	13	24	9
เจ้อเจียง		6	10	16	2
ปักกิ่ง			1	1	0
เหอหนาน			2	2	0
รวม	2	27	34	63	14

ตารางที่ 2 ผู้ป่วยยืนยันไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) จากรายงานองค์การอนามัยโลก ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 12 มีนาคม 2556

ประเทศ	จำนวนผู้ป่วย(ราย)		รวม		อายุ (ปี) ต่ำสุด-สูงสุด	ประวัติสัมผัส	
	ม.ค.	ก.พ.	ผู้ป่วย	เสียชีวิต		สัมผัสสัตว์ปีก ป่วย/ตาย	มีสัตว์ปีก ป่วย/ตาย
Cambodia	6	3	9	8	0-10 ปี (6) 10-20 ปี (1) > 20 ปี (2)	8	8
China	0	2	2	/	21-31 ปี	0	0
Egypt	1	0	1	1	36	0	1
รวม	7	5	12	9		8	9

ตารางที่ 3 ผู้ป่วยยืนยันไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) จากรายงานองค์การอนามัยโลก ระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ – 12 มีนาคม 2556

# No	เพศ	อายุ (ปี)	จังหวัด	ประเทศ	ประวัติสัมผัส		วันเริ่ม ป่วย	วันที่รักษา	ผล การ รักษา	วันที่เสียชีวิต
					สัมผัส สัตว์ปีก ป่วย/ตาย	มีสัตว์ปีก ป่วย/ ตาย				
11	ชาย	20ต.	kampot	Cambodia	yes	yes	6/2/2013	18/2/2013	ตาย	19/2/2013
12	ชาย	35	kampong Cham	Cambodia	yes	yes	6/2/2013	19/2/2013	ตาย	25/2/2013

ตารางที่ 4 จำนวนผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ A (H5N1) จากรายงานขององค์การอนามัยโลก

ประเทศ	ปี พ.ศ.										รวม	
	2546-2552		2553		2554		2555		2556			
	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย
อาเซอร์ไบจัน	8	5	0	0	0	0	0	0	0	0	8	5
บังคลาเทศ	1	0	0	0	2	0	3	0	0	0	6	0
กัมพูชา	9	7	1	1	8	8	3	3	9	8	30	27
จีน	38	25	2	1	1	1	2	1	2	2	45	30
จิบูตี	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
อียิปต์	90	27	29	13	39	15	11	5	1	1	170	61
อินโดนีเซีย	162	134	9	7	12	10	9	9	0	0	192	160
อิรัก	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2
ลาว	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
พม่า	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ไนจีเรีย	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ปากีสถาน	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1
ไทย	25	17	0	0	0	0	0	0	0	0	25	17
ตุรกี	12	4	0	0	0	0	0	0	0	0	12	4
เวียดนาม	112	57	7	2	0	0	4	2	0	0	123	61
รวม	468	282	48	24	62	34	32	20	12	11	622	371